

ARANYKOR

Záborszky Gábor
kiállítása

(Adalék a kortárs művészet
aranyhasználatához.)

Aurea prima stata est aetas...
Ovid. Met. I. 89.

Világértelmezési tradícióink arról szólnak, hogy a káoszt követő első és rendezett létállapot az Aranykor volt. Amaz rendezetlenség utáni strukturáltság a *kép* lehetősége és előfeltétele, s ezért emlékezhetünk is rá általa. A rendezettség, mint teremtettség – creatio –, európai tradícióink krisztianizált pillére.

A művészettörténeti hagyományban az arany és a nap, mint-hogy a legközvetlenebb módon is vonatkoztathatóak egymásra, ki-tüntetett jelentőséggel utalhatnak a fény, a világosság, a szakralitás jelenlétére, spirituális kvalitások, ideák meglétére.

Casa del Sole (I, II) Tükröző, aranyfényűre eloxált fémkeretben, üveglap alatt, barna darócvászonra applikálva szemlélhetjük a művet magát, mely „pusztán” két-két téglá-nyalakú lap. Anyaguk: vászon, homok, plexitol, bronzpor. A darabok, bár határozott kontúrúak, a szövet már helyenként felfeslett, anyaghiá-

Záborszky Gábor: *Casa del Sole I*, 1989
vegyes technika, 80×60

Záborszky Gábor: *Beuys emlékmű*, 1990,
vegyes technika, 160×200×150 cm
(Fotók Timár Péter)

nyos. A felület egyenmően kopottas, szemcsés kitérdeztségekkel, árkokkal-karcokkal borított, megmutatva így a síkok „mélyszerkezetét”. Mindezt a bronzpor használata óarany színben tárja elénk, s idézi az idő-emlékezet illúzióját.

A fragmentumok méreteinek elemzéséből kitűnik, hogy egymáshoz viszonyított területi arányaik ugyan nem szigorú matematikai pontossággal, de átélhető, szemléletes módon képviselik az arany-metszés – a *sectio aurea* – nyugodt har-

móniáját. Mindazonáltal megjegyzendő, bizonyos fokozati eltérés érzékelhető a párdarabok között. A hatásmód lényegi aspektusa, hogy sajátos módon „csúszik” egybe az, amit az úgynevezett „festői eszközök”-kel fejez ki a művész és az, ami a kép allegorikus-szimbolikus mivoltát hordozza az „arany” alkalmazása révén.

Az európai újkori, „modern” festészet kezdetének egyik jól kitapintható pontja az, amikor *Alberti* arról értekezik: az igazi festőt az jellemzi, hogy a fém-arany illúzióját festékekkel tudja megadni, érzékeltetni. A kortárs művészet újabban szívesen nyúl ismét az arany színhatásbeli jellegéhez, a korhoz „illően” leginkább spray formájában.

Záborszky az *Aranykor (I-IV)* darabjaiban a *Casa del Sole* zártságán túllépve fejleszti a struktúrát. A „formázott vászon” (nyers ág-vászon-keret), mint aléptítmény hordozza a homok-plextól „masz-

szát, mely egyrészt plasztikus-taktilis értékekkel bír, másrészt alapja az aranyfüst lemezről szerkesztett, geometrikus (alaprajzi?) sajátosságokkal is bíró felületi részeknek. Egészében pedig háttér az elébe befüggesztett-lebegtetett plasztikus térformának. S hogy tudatos az „aranyozás”, és nem pusztán dekorativitás, azt a plasztikai elemek látható bólus alapozása is igazolhatja, arra kerül fel ugyanis a fém-arany.

A tér-tömeg-sík viszonylatrendszereinek esztétizmusán túl ez az aranyhasználat az, ami deszakralizált-materializált (vagy csak annak deklarált) világunkban a Szent valamilyen meglétére, illetve a hiányból fakadó űr betöltésének szükségességére utal. Ám nem illusztratív, hanem demonstratív módon.

E művek alapvetően meditatív kép-tárgyak, mintegy magánhasználatra alkotódtak. Jellegzetessé-

gük, hogy nem verbális módon idézik azon kort, amelyről történeti tudással ugyan nem rendelkezünk, ám egy-egy darabját mégis csak kézhez vehetjük. A tradíció újrateremtése folyamatának lehetünk a tanúi.

A *Beuys emlékmű* konkrét aspektusában monumentumszerű jelleggel idézi *Joseph Beuys* (1921–1986) nevezetes akcióját: *Hogyan magyarázzunk képeket egy döglött nyúlak?* (1965) A „háttér” analóg az *Aranykor* darabjaival, azonban itt két egységből szerveződik: *megnyitlik*. A földre állítva az elemek közötti rés előtt találjuk a plasztikus formát, az ág-vászon-szurok együttesből felépített-megformált „nyulat”. Az arany használat e rendszert szintén elemeli a hétköznapi világából és mementóvá rögzíti Beuys vezérlő gondolatát (melynek minden tagján azonos a hangsúly): Az Ember Teremtő Igazság.

Prakfalvi Endre